

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 24/06-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. marca 2006 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť V. Š., bytom B., zastúpenej advokátkou Mgr. S. M., B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 2/2005 (predtým pod sp. zn. 19 NC 15/01) a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 2/2005 p o r u š i l základné právo V. Š., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 2/2005 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. V. Š. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava II p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. V. Š. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 8 196 Sk (slovom osemtisícstodevät'desiatšesť slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava II p o v i n n ý vyplatiť na účet jej právnej zástupkyne Mgr. S. M., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. decembra 2005 doručená sťažnosť V. Š., bytom B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou Mgr. S. M., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 2/2005 (predtým pod sp. zn. 19 NC 15/01). Sťažovateľka okrem vyslovenia porušenia základného práva podľa označeného článku ústavy žiadala, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadost'učinenie vo výške 50 000 Sk a uložil okresnému súdu povinnosť náhrady trov jej právneho zastúpenia.

2. Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci nemožno od ústneho pojednávania očakávať jej ďalšie objasnenie.

3. Ústavný súd 18. januára 2006 prijal sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie uznesením č. k. I. ÚS 24/06-9.

4. K sťažnosti sa vyjadrila poverená predsedníčka okresného súdu podaním sp. zn. Spr. 2014/06 zo 14. februára 2006, v ktorom uviedla: „... *Vám oznamujem, že*

sťažnosť sťažovateľky považujem za čiastočne opodstatnenú, nakoľko zo spisu je zrejmé, že za obdobie od podania návrhu dňa 17. 9. 2001 do 13. 1. 2005 vznikli vo veci prieťahy v konaní.

Súčasne si dovoľujem uviesť, že od uvedeného dátumu, kedy súd vydal uznesenie, ktorým uložil navrhovateľke odstrániť vady podaného návrhu, v konaní k prieťahom ďalej nedochádza. (...)

5. Sťažovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne reagovala na stanovisko okresného súdu listom zo 16. marca 2006, v ktorom sa uvádza: «... Pokiaľ ide o vyjadrenie Okresného súdu Bratislava II, č. Spr. 2014/06, zo dňa 14. 02. 2006, s tvrdením súdu, že „od dátumu, kedy súd vydal uznesenie, ktorým uložil navrhovateľke odstrániť vady podaného návrhu, v konaní k prieťahom ďalej nedochádza“, nemožno súhlasiť. Prieťahy v konaní neboli odstránené, porušenie základného ústavného práva našej klientky na prerokovanie jej veci bez prieťahov i k dnešnému dňu stále trvá.

Vzhľadom na uvedené žiadame, aby Ústavný súd Slovenskej republiky našej sťažnosti vyhovel.»

II.

Ústavný súd zo sťažnosti sťažovateľky a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a zo spisu okresného súdu sp. zn. 19 C 2/2005 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

A.

Sťažovateľka 17. septembra 2001 navrhla určit' výšku výživného počas jej tehotnosti. Odporcom v spore je D. G., B.

Okresný súd uznesením z 13. januára 2005 vyzval sťažovateľku na odstránenie väd návrhu (č. k. 19 Nc 15/01-4).

Sťažovateľka 7. februára 2005 nahliadla do súdneho spisu a predložila podanie označené ako „Doplnenie návrhu na začatie konania v zmysle výzvy súdu“.

Sťažovateľka 24. februára 2005 predložila súdu rodný list jej syna L. Š., (otcovstvo odporcu bolo určené okresným súdom 27. mája 2003 v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 475/01).

Sťažovateľka 6. mája 2005 predložila okresnému súdu vyjadrenie gynekológa MUDr. L. J., z II. gynekologicko-pôrodníckej kliniky Lekárskej fakulty v B. z 15. marca 2005.

Okresný súd 20. júna 2005 oznámil sťažovateľke, že „*predpokladaný termín nariadenia pojednávania vo veci je: prvý polrok 2006*“.

Sťažovateľka 18. augusta 2005 splnomocnila svojím zastupovaním v spore advokátku Mgr. S. M., ktorá 5. septembra 2005 nahliadla do súdneho spisu sp. zn. 19 C 2/05.

Okresný súd 23. novembra 2005 zisťoval prostredníctvom REGOB (registrácia obyvateľov) B. trvalé a prechodné bydlisko odporcu a uznesením z toho istého dňa uložil odporcovi vyjadriť sa k návrhu na začatie konania.

REGOB 9. decembra 2005 oznámila súdu adresu odporcu: B.

Pošta 16. decembra 2005 doručila okresnému súdu späť výzvu adresovanú odporcovi.

Okresný súd 21. decembra 2005 zisťoval na S. p. – ústredí v B. adresu zamestnávateľa odporcu (požadované predložila poisťovňa 12. januára 2006).

Okresný súd 24. januára 2006 zaslal odporcovi výzvu na vyjadrenie sa k návrhu na adresu jeho posledného zamestnávateľa S., B. (prevzal ju splnomocnenec zamestnávateľa 31. januára 2006).

S., a. s., B. 1. februára 2006 vrátila okresnému súdu výzvu, lebo odporca u nej skončil pracovný pomer 19. decembra 2005, a uviedla jeho predpokladanú adresu: B.

B.

K sťažnosti bola pripojená odpoveď poverenej predsedníčky okresného súdu sp. zn. Spr. 2151/04 z 30. novembra 2004 na sťažovateľkinu sťažnosť z 22. septembra 2004, v ktorej uviedla: „... som vo veci zistila prieťahy v konaní, za čo sa Vám ospravedlňujem.“

Súčasne Vám oznamujem, že zistené prieťahy v konaní sú zapríčinené dlhodobou práceneschopnosťou zákonného sudcu. Vec bude v januári 2005 pridelená na vybavenie novej zákonnej sudkyňi, ktorá bude na zistené prieťahy upozornená, ako aj na potrebu konať vo veci plynulo a bez zbytočných prieťahov.“

C.

Zákonná sudkyňa 20. júna 2005 účastníkom konania vo veci sp. zn. 19 C 2/2005 oznámila, „... že predpokladaný termín nariadenia pojednávania vo veci je: prvý polrok 2006“.

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 2/2005 došlo k porušeniu označeného základného práva sťažovateľky zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prieťahov (...)“.

2. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Iba prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby neodstráni a nemôže odstrániť. Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto pre naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd o veci iba konal a nerozhodol o nej s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa naplní, ako to konštantne judikuje ústavný súd, spravidla až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadne svojich práv (napr. I. ÚS 41/02, III. ÚS 87/02 a ďalšie).

3. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia je občianskoprávne konanie (určenie výšky výživného počas tehotnosti), ktoré sa začalo 17. septembra 2001, nie je dosiaľ skončené ani na súde prvého stupňa a okresný súd v ňom ešte nenariadil žiadne pojednávanie.

4. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, I. ÚS 49/04). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľku (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v tomto prípade.

4.1. Pokiaľ ide o kritérium „zložitost' veci“, ústavný súd je toho názoru, že doterajšia dĺžka konania nebola v posudzovanej veci závislá od zložitosti (právnej alebo faktickej) právneho sporu vedeného v konaní pred okresným súdom a ani vyvolaná správaním s'ťažovateľky (pozri bližšie chronologický prehľad úkonov predmetného súdneho konania – bod A II. časti odôvodnenia).

4.2. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej občianskoprávnej veci, pričom zbytočné priet'ahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Vychádzajúc z predloženej s'ťažnosti a k nej pripojených dokumentov, ako aj zo stanovísk účastníkov konania a z na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd konštatoval zbytočné priet'ahy v období

- od 17. septembra 2001 (návrh s'ťažovateľky na začatie konania) do 13. januára 2005 (výzva s'ťažovateľke), t. j. vyše troch rokov a troch mesiacov,
- od 7. februára 2005 (doplnenie návrhu) do 23. novembra 2005 (zisti'ovanie pobytu odporcu), t. j. vyše ôsmich mesiacov,

teda spolu v trvaní takmer štyroch rokov okresný súd nevykonával úkony smerujúce k rozhodnutiu v merite veci (resp. bol nečinný).

Obranu okresného súdu (pozri vyššie bod B II. časti odôvodnenia) spočívajúcu v „*dlhodobej práceneschopnosti zákonného sudcu*“ ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou priet'ahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Okresný súd mal prijať také organizačné opatrenia, ktoré by zabezpečili realizáciu (uplatnenie) práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

4.3. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4.4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke (aj keď táto o to nepožiadala) ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

5. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

5.1. Sťažovateľka požadovala priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk z dôvodu, že „... *Uvedenú výšku primeraného finančného zadosťučinenia pokladá sťažovateľka za spravodlivú vzhľadom na povahu sporu. Tým, že súd doposiaľ neprerokoval vec bez zbytočných priet'ahov a celý spor trvá už neprimerane dlho, sťažovateľka sa nemohla dostať k svojmu zákonnému nároku. Kvôli tehotenstvu, navyše rizikovému, a súčasnej materskej dovolenke nemá sťažovateľka, predtým študentka, žiadne zamestnanie, žiadny vlastný finančný príjem. Jej syn L., (...) má dlhodobo vážne zdravotné*

problémy. Nakoľko prietahy v konaní sťažovateľke spôsobovali a stále spôsobujú značné finančné a osobné problémy, požadovaná suma sa sťažovateľke javí ako primeraná“.

5.2. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia základného práva sťažovateľky (pozri body 4.1 až 4.3 tejto časti) považuje za primerané v ňou požadovanej výške, t. j. v sume 50 000 Sk.

5.3. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu jej právneho zastúpenia advokátkou. Advokátka vykonala tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) z 8. decembra 2005 a stanovisko k vyjadreniu okresného súdu zo 16. marca 2006. Odmena za jeden úkon právnych služieb v roku 2005 (v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, t. j. 1/6 výpočtového základu 15 008 Sk) je 2 501 Sk, čo predstavuje spolu s režijným paušálom 150 Sk sumu 2 651 Sk. Odmena advokátke za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom

predstavuje za úkony v roku 2005 spolu sumu (za dva úkony právnych služieb) 5 302 Sk. Za úkon právnych služieb vykonaný v roku 2006 (výpočtový základ 16 381 Sk a paušál 164 Sk) predstavuje odmena advokátke spolu sumu 2 894 Sk (t. j. 2 730 Sk plus 164 Sk). Odmena advokátke za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom predstavuje spolu sumu (za tri úkony právnych služieb) 8 196 Sk.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. marca 2006